

Szülői nevelés és alkoholfogyasztás hatása a serdülők italozási szokásaira

The effects of parental upbringing and alcohol consumption on the drinking habits of adolescents

PALATINUS MIRJAM¹ – DR. NÉMETH ANIKÓ²

¹védőnő hallgató, Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar
Faculty of Health Sciences and Social Studies, University of Szeged – e-mail: mircsy13@gmail.com
tel: +36-20/368-56-28 – ²főiskolai docens, Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és
Szociális Képzési Kar Egészségmagatartás és -fejlesztés Szakcsoport
associate professor, Section of Health Behaviour and Health Promotion, Faculty of Health
Sciences and Social Studies, University of Szeged – e-mail: nemetha@etszk.u-szeged.hu
tel: +36-62/341-814

A szerzők rövid bemutatása

Palatinus Mirjam

Végzős védőnő hallgató a Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Karán.

Dr. Németh Anikó

Alapvégzettsége ápoló. 2009 augusztusa óta a Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Karán oktat egészségpedagógia és egészségfejlesztés tantárgyakat védőnő, ápoló és gyógytornász hallgatók számára.

Összefoglaló

A kutatás célja volt feltárni, hogy a szülői példamutatás valamint a nevelési stílus hogyan hat a serdülők alkoholfogyasztási szokásaira. Keresztmetszeti vizsgálatunkat saját szerkesztésű, önkitöltős kérdőívvel végeztük egy makói gimnáziumban. Az eredmények jól rámutattak, hogy a szülők nevelési stílusa közül a szerető-törődő attitűd dominanciája későbbi életkorra tolja ki az első alkoholfogyasztást. Azokban a családokban, ahol az alkoholfogyasztás elfogadott, ott a serdülő is gyakrabban italozik.

KULCSSZAVAK: serdülő, alkoholfogyasztás, Szülői Bánásmód Kérdőív

Summary

The aim of the study was to investigate how parenting styles and behavioral models affect the drinking habits of adolescents. This cross-sectional study was conducted by the means of a self-developed questionnaire in a high school in Makó, Hungary. According to our results the dominating loving-caring parenting style protracts the age of first alcohol consumption. In families where alcohol consumption is an accepted behavior, the adolescents drink more frequently.

KEY WORDS: adolescent, alcohol consumption, Parental Bonding Instrument

Bevezetés

Az alkoholfogyasztás és annak következményeként kialakult megbetegedések az egész világon jelentős népegészségügyi problémát jelentenek. Közép-Európában az alkoholfogyasztással kapcsolatos betegségek és halálozások már az 1950-es évek óta vannak jelen, melyek a jóléti társadalmak megjelenésével nyertek térhódítást. Magyarország a 2010-es európai felméréseket tekintve az alkoholos májcirrhosis okozta halálozás tekintetében vezető helyen szerepel (1; 2).

A család legfőbb funkciója a szocializáció, a családi minta átadása, a támogató kapcsolatok kialakítása és a kommunikáció elsajátítása. A gyermek számára az első szocializációs színteret a család jelenti, az innen kapott értékek, minták, normák, és viselkedési formák az egész életére kihatnak. A családi konfliktusok, a válás, a család egyensúlyának felbomlása, a családi szerepek újraalakulása, a szülői attitűd és bánásmód, melyek elsősorban felelőssé tehetőek a serdülők rendszeres alkoholfogyasztásáért a családi befolyásoló tényezőket illetően (4; 8). A családban történő alkoholfogyasztás, mint elsődleges minta, statisztikailag értékelhető módon negatívan befolyásolja a serdülők alkoholfogyasztási hajlamát, akár a rendszeres fogyasztást illetően is (8). Az újrastrukturált családokban, ahol az egyik vagy mindkét szülő új házastárssal él együtt, valamint a csonka vagy egyszülős családok gyermekei közt nagyobb a szerfogyasztási és kipróbálási hajlandóság (10; 11). A támogató anya és a

szigorú apa személye bizonyul védő tényezőnek az alkoholfogyasztással szemben (6; 7; 9).

A 14. életév betöltése előtt történő alkoholfogyasztás négyszeres rizikót jelent a felnőttkori túlzott alkoholfogyasztásra és az alkoholos megbetegedésben történő halálózásra. A serdülők alkoholfogyasztására hatással van a környezet, a társadalom, a család, az iskola, a baráti közösség, és a szocio-demográfiai helyzet egyaránt (5).

A 2010-es HBSC kutatás magyar eredményei rávilágítottak, hogy 11. évfolyamban a fiúk 91,3%-a, a lányok 90,6%-a fogyasztott már életében alkoholt. A fiúk 47,4%-a, a lányok 31,5%-a fogyaszt havonta többször is alkoholos italt. Életében kétszer vagy többször volt részeg a 11. évfolyamos fiúk 70,7%-a, a lányok 54,5%-a. A fiatalok fele 14 éves kora előtt, közel 30%-uk pedig 14 éves korában próbálja ki először az alkoholt, az első részegség is erre az időpontra tehető (11). A 2011-es ESPAD kutatások alapján hazánkban a serdülők közel 90%-a fogyasztott alkoholt az elmúlt 12 hónapban és 61%-uk fogyasztott az elmúlt 30 napban is alkoholt (12).

A vizsgálat célja

Felmérésünk célja volt feltárni, hogy a szülők nevelési attitűdje, alkoholfogyasztási szokásai hogyan befolyásolják a serdülők italozási szokásait. Ezen belül vizsgálni kívántuk, hogy a szülői nevelési attitűd hatással van-e az első alkoholfogyasztás időpontjára, az alkoholfogyasztás gyakoriságára. Hipotéziseink a következők voltak:

Feltételeztük, hogy

- ahol az egyik vagy mindkét szülő rendszeresen fogyaszt alkoholt, ott a serdülő fiatalabb életkorban próbálja ki először az alkoholt, és gyakrabban is fogja azt fogyasztani;
- a szülői szerető-törődő nevelési attitűd dominanciája későbbi életkorra tolja ki a serdülők első alkoholfogyasztásának időpontját;
- az anyai támogatás és szeretet képes csökkenteni az alkoholfogyasztás gyakoriságát az elvált vagy újrastrukturált családok serdülői körében.

Vizsgálati módszerek és minta

Keresztmetszeti vizsgálatunkat 2014 októberében végeztük egy saját szerkesztésű, önkitöltős kérdőívvel, mely 27 kérdésből állt. A demográfiai adatokon túl tartalmazta a saját alkoholfogyasztással, a szülők alkoholfogyasztásával kapcsolatos kérdéseket, valamint a Szülői Bánásmód Kérdőívet (H-PBI) is. A „szerető-törődő” szülő gyengéd, meleg, barátságos légkört teremt, és segíti gyermekét. A „túlvédő” szülő irányít, túlzottan óvja gyermekét. Az ilyen gyermek önállóan lesz. A „korlátozó” szülő nem engedi dönteni gyermekét, így fél az újszerű helyzetektől, szorongóvá válik (10).

A felmérést egy makói gimnázium 10-11. évfolyamaiban végeztük (2-2 osztály), a válaszadás önkéntesen és névtelenül történt. Összesen 147 kérdőív került kiosztásra, melyből 130 bizonyult értékelhetőnek (válaszadási arány: 88,4%). Az adatfeldolgozást SPSS 19.0 statisztikai

szoftverrel, az adatelemzést leíró elemzéssel, a statisztikai próbákat az adatok jellegéből adódóan Spearman-féle rangkorreláció számítással, Khi²-próbával, Kruskal-Wallis teszttel és variancia analízissel (ANOVA) végeztük. A szignifikancia szint kritérium határa $p < 0,05$.

Eredmények

A 130 válaszadó gimnazista közül 56,15% (N=73) fő 11. évfolyamos, 43,84% (N=57) fő pedig 10. évfolyamos. A 11. évfolyamban 41% (N=30) fiú és 58,9% (N=43) lány, a 10. évfolyamban pedig 50,87% (N=29) fiú és 49,12% (N=28) lány töltötte ki a kérdőívet. A lányok átlag életkora 16,11 év (SD=0,708) a fiúk átlag életkora 16,21 év (SD=0,094). A megkérdezett diákok 73,84%-a él városban, 25,35%-uk faluban és 0,77% (1 fő) él megyeszékhelyen.

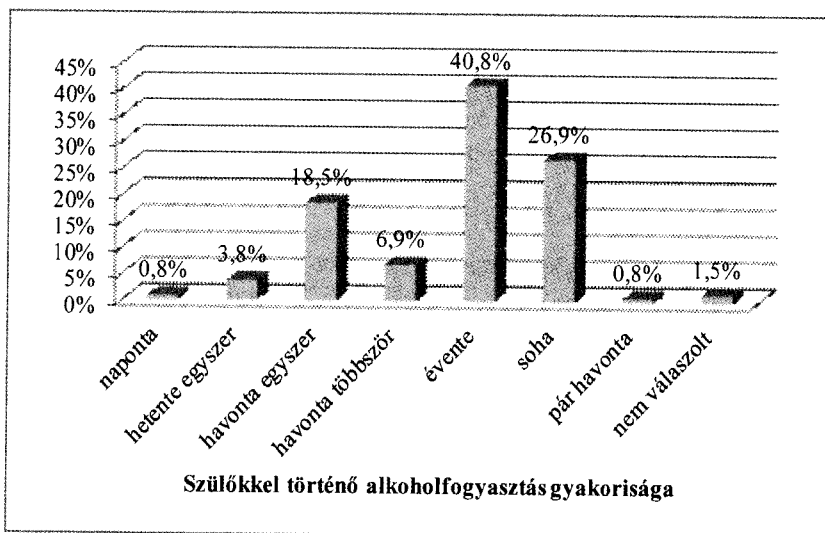
A megkérdezett fiatalok átlagosan 13,08 évesen (SD=2,398) fogyasztottak először alkoholt. A kérdésre négy fő nem válaszolt, 13 fő pedig még nem ivott soha alkoholos italt. A fiatalok legelőször barátaikkal (43,2%) illetve szüleikkel (34,4%) fogyasztottak alkoholt. A válaszadók 25%-ának családjában az alkoholfogyasztás teljes mértékben elfogadott, 56% esetében csak ünnepekkor megengedett az alkoholfogyasztás. Tiltás alig fordul elő (5%). Azokban a családokban, ahol az alkoholfogyasztás teljes mértékben elfogadott, illetve ünnepekkor megengedett, ott jelentősen gyakrabban fogyasztanak a fiatalok havonta, illetve havonta többször is szeszes italt ($p=0,024$). (I. táblázat)

Alkoholfogyasztás gyakorisága (fő)	Alkoholfogyasztás elfogadottsága a családban (fő)			
	Egyáltalán nem elfogadott	Teljes mértékben elfogadott	Ünnepekkor egy pohár megengedett	Nincs teljes egyetértés
Naponta	0	2	0	0
Hetente egyszer	0	7	6	5
Hetente többször	0	0	2	1
Havonta egyszer	0	7	31	4
Havonta többször	1	8	12	4
Évente	2	2	14	1
Soha	3	5	7	3
Pár havonta	0	1	0	0

I. táblázat: Alkoholfogyasztás gyakorisága és a családi elfogadottság összefüggése (N=128)

A válaszadók többsége (40,8%; 53 fő) évente fogyaszt alkoholt a szüleivel, 26,9% (35 fő) pedig soha, 0,8% (1 fő) pedig naponta. (I. ábra)

63 fő válaszolta, hogy édesanyja, és 22 fő, hogy édesapja egyáltalán nem iszik alkoholos italt. A diákok megítélése alapján azt láthatjuk, hogy szüleik többnyire egyáltalán nem, vagy csak alkalmakkor, ritkán fogyasztanak alkoholt. Az apák közt azonban jelentősebb azok száma akik, havonta, hetente, illetve naponta is alkoholizálnak. (II. táblázat)

1. ábra: Szülőkkel történő alkoholfogyasztás gyakorisága a válaszadók körében (N=130)

	1- egyálta- lán nem	2- alkal- makkor- ritkán	3- havonta	4- hetente	5- szinte minden nap
édesanya	63	51	8	8	0
édesapa/ nevelőapa	22	56	18	16	11

II. táblázat: Alkoholfogyasztási gyakoriság a kitöltők megítélése szerint (N=130)

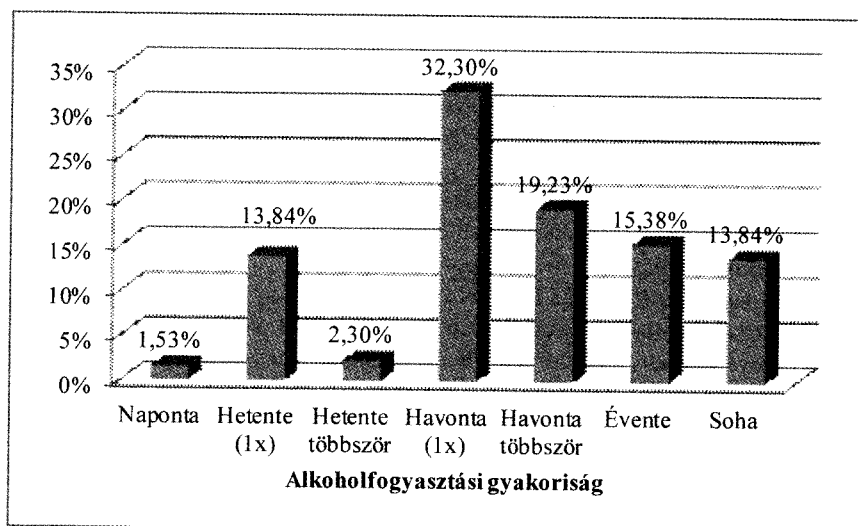
A vizsgált serdülők alkoholfogyasztási gyakoriságát az 1. ábra szemlélteti. A válaszadóknak csupán 13,84%-a nem fogyaszt soha alkoholt, évente pedig 15,38% fogyaszt. A többiek ennél gyakrabban italoznak. (2. ábra)

Az anya alkoholfogyasztásának gyakorisága nem befolyásolja jelentősen a serdülő első alkoholfogyasztásának életkorát ($p=0,468$; $r=-0,069$). Megfigyelhető viszont, hogy minél gyakrabban fogyaszt az apa alkoholt, a serdülő annál fiatalabb életkorban próbálja ki először az alkoholt ($p=0,014$; $r=-0,234$).

Sem az anya ($p=0,141$), sem az apa ($p=0,514$) alkoholfogyasztási gyakorisága nem befolyásolja jelentősen a serdülők alkoholfogyasztási gyakoriságát.

A szülői bánásmód kérdőív értékelése során az anya nevelési stílusát 127 fő, az apáét 122 fő értékelte. Az anya „szeretető-törődő” bánásmódja 125 főnél, „túlvédő” viselkedése pedig két főnél volt domináns. Nem volt olyan kérdőív, ahol az anya „korlátozó” bánásmódja volt domináns. Az apa „szeretető-törődő” bánásmódja 116 főnél, „túlvédő” bánásmódja egy esetben, „korlátozó” bánásmódja pedig két főnél volt domináns. Továbbá két fő esetében az apára jellemző „szeretető-törődő” és „túlvédő” viselkedésformák egyformán domináltak. Egy főnél ugyancsak azonos mértékben dominált az apa „túlvédő” és „korlátozó” nevelési stílusa. Az anya „szeretető-törődő” nevelési stílusának átlag pontszáma 30,98; „korlátozó” stílus esetében 6,28; „túlvédő” esetében pedig átlag 7,04 pont volt (N=127). Az apa „szeretető-törődő” nevelési stílusának átlag pontszáma 27,22; „korlátozó” stílus esetében 5,98; „túlvédő” esetében pedig átlag 5,98 pont volt (N=122).

Minél magasabb az anya „szerető-törődő” nevelési stílusának összpontszáma, a serdülők annál későbbi életkorban kezdenek alkoholt fogyasztani ($p=0,020$; $r=0,220$), azonban az anyai korlátozás nem befolyásolja az első alkoholfogyasztás életkorát ($p=0,797$; $r=-0,025$).

2. ábra: Alkoholfogyasztási gyakoriság a válaszadók körében (N=130)

Ha az anya „túlvédő”, akkor a gyermek fiatalabb életkorban fogyasztott először alkoholt ($p=0,034$; $r=-0,201$). Amennyiben az apa „szerető-törődő” nevelési stílusa erős, akkor a gyerek későbbi életkorban iszik először alkoholt ($p=0,008$; $r=0,255$). Ha az apa „korlátozó”, akkor a gyermek későbbi életkorban fogyaszt először alkoholt, de nem jelentős mértékben ($p=0,576$; $r=0,055$). Akkor, ha az apa „túlvédő”, a serdülő fiatalabb életkorban próbálja ki az alkoholt ($p=0,071$; $r=-0,175$), de nem jelentős mértékben.

Elvált vagy újrastrukturált családban 42 fő él, ebből 41 fő válaszolt az anya nevelési stílusára, de csak 36 fő adta meg, hogy milyen gyakran fogyaszt alkoholt. A kétszülős családban élők 88-an vannak, ebből 84 fő válaszolt arra a kérdésre, hogy milyen gyakran fogyaszt alkoholt. Függetlenül attól, hogy a serdülők teljes (két vérszerinti szülős), vagy egyéb családformában élnek (elvált, újrastrukturált), leggyakrabban mégis havonta egyszer vagy többször fogyasztanak alkoholt. (III. táblázat) Nincs jelentős különbség a kétszülős és egyéb családokban élő serdülők között az alkoholfogyasztás gyakoriságában ($p=0,923$). A nemek alkoholfogyasztásának gyakorisága között sincs jelentős különbség ($p=0,056$).

Alkoholfogyasztás gyakorisága	Kétszülős család (fő)	Egyéb családforma (fő)
naponta	1	1
hetente egyszer	13	5
hetente többször	1	-
havonta egyszer	27	14
havonta többször	17	8
évente	13	6
soha	12	1
pár havonta	-	1
	N=84	N=36

III. táblázat: Alkoholfogyasztás gyakorisága a különböző családformákban

A következőkben az anya „szerető-törődő” nevelési stílusát és a serdülők alkoholfogyasztási gyakoriságát vetettük össze, melynek eredményeképpen azt találtuk, hogy ez a nevelési stílus nem befolyásolja a serdülők alkoholfogyasztását ($p=0,501$; $F=0,911$).

Külön-külön megvizsgálva az elvált és újrastrukturált családokban valamint a kétszülős családokban az anya „szerető-törődő” nevelési stílusát, szintén azt találtuk, hogy nem befolyásolja a serdülő alkoholfogyasztási gyakoriságát ($p=0,638$; $F=0,718$), és ugyan ez igaz a kétszülős családok esetében is ($p=0,103$; $F=1,835$), ahol mindkét vérszerinti szülő együtt neveli a gyermeket. A IV. táblázat az anya „szerető-törődő” nevelési stílusának átlagpontszámait mutatja a két családtípusban, a serdülők alkoholfogyasztási gyakoriságaira lebontva.

Alkoholfogyasztás gyakorisága	Kétszülős család		Elvált, újrastrukturált család	
	fő	átlag	fő	átlag
naponta	1	36,00	1	35,00
hetente egyszer	13	29,92	5	30,60
hetente többször	1	25,00	-	-
havonta egyszer	27	31,33	14	32,79
havonta többször	17	30,24	8	28,00
évente	13	32,15	6	29,33
soha	12	33,33	6	26,83
pár havonta	-	-	1	32,00
összes	84	31,29	41	30,24

IV. táblázat: Anya „szerető-törődő” nevelési stílusának átlagpontszámai

Látható, hogy a kétszülős családban csupán egy fő fogyaszt naponta alkoholt, és az ő esetében az anyai szerető-törődő bánásmód pontszáma 36, a hetente egyszer alkoholt fogyasztók esetében pedig ez a pontszám átlagosan 29,92. Ezzel szemben az elvált, újrastrukturált családokban élő serdülők közül az anyai szerető-törődő attitűd átlag pontszáma az alkoholt soha nem fogyasztóknál bizonyult a legalacsonyabbnak (26,83). Ebben a csoportban is azt találtuk, hogy egy válaszadó esetében fordult elő a naponta történő alkoholfogyasztás, és az ő esetében az anyai szerető-törődő bánásmód pontszáma 35. (IV. táblázat)

Következtetés

Felmérésünk eredményei rávilágítottak arra, hogy a megkérdezett serdülők átlagosan 13 évesen fogyasztottak először alkoholos italt, 43,2% barátaival, 34,4% pedig szüleivel tette ezt. A válaszadók 1/4-ének családjában teljes mértékben elfogadott az alkoholfogyasztás. Az alkoholfogyasztást teljes mértékben elfogadó, illetve ünnepekkor megengedő családokban szignifikánsan gyakrabban fogyasztanak a fiatalok havonta, illetve havonta többször is szeszes italt. A diákok megítélése alapján szülei többnyire egyáltalán nem, vagy csak alkalmakkor, ritkán fogyasztanak alkoholos italt.

Az anya alkoholfogyasztásának gyakorisága nem befolyásolja jelentősen a serdülő első alkoholfogyasztásának életkorát, viszont minél gyakrabban fogyaszt az apa alkoholt, annál fiatalabb életkorban próbálja ki először a serdülő is az italt. Ez a negatív befolyásoló hatás igazolódott Skultéti vizsgálatában is (8). Sem az anya, sem az apa alkoholfogyasztási gyakorisága nem befolyásolja jelentősen a serdülők alkoholfogyasztási gyakoriságát. Első feltételezésünk nem igazolódott.

A szülői nevelési stílusok vizsgálata során megállapítható, hogy az anya és az apa „szerető-törődő” nevelési stílusának dominanciája esetén a serdülők szignifikánsan későbbi életkorban próbálják ki először az alkoholt, így második hipotézisünk igazolást nyert. Ha az anya

„túlvédő” attitűdöt tanúsít, akkor a gyermek jelentősen fiatalabb életkorban fogyaszt először alkoholt. Az apa „korlátozó” nevelése nem jelentős mértékben kitolja az első alkoholfogyasztás életkorát. Vizsgálatok is bizonyítják, hogy a támogató anyai és a szigorú apai nevelés késlelteti az alkohol első kipróbálását (6; 9). Nincs jelentős különbség a kétszülős és egyéb családokban élő serdülők között az alkoholfogyasztás gyakoriságában.

Az elvált és újrastukturált családokban valamint a kétszülős családokban, ahol a vér szerinti szülők nevelik a gyermekeket, az anyai „szerető-törődő” nevelés nem befolyásolja jelentős mértékben a serdülők alkoholfogyasztásának gyakoriságát, ezért a harmadik hipotézisünket elvetettük. Ezzel az eredményünkkel ellentétes következtetésre jutott több kutatás is (10; 11).

Fontos, hogy már a családokban megkezdődjön a korai alkoholfogyasztás prevenciója, különösen akkor, ha valamelyik szülő italozó életmódot folytat. Ebben nem csak a védőnőnek van kulcsfontosságú szerepe, hanem a szülőknek, családnak is. Amerikai kutatók azt találták, hogy ha a szülők korán és gyakran beszélgetnek gyermekükkel a családban elfogadott alkoholfogyasztással kapcsolatos szabályokról és szokásokról, akkor az rendkívül nagy benyomást tehet a serdülőre, legfőképp mielőtt a serdülő az alkohol fogyasztásának lehetőségével találkozna (3). Ebben a folyamatban a védőnő a család segítségére lehet.

Felhasznált irodalom

1. Balázs Máté Ádám, Pikó Bettina (2011): Serdülőkori alkoholfogyasztás rizikófaktorai: pillanatfelvétel korunk egyik legnagyobb népegészségügyi és szociális problémájáról. *Addictologia Hungarica*, 10 (Supplementum 1) 9-10.o.

2. Bodonyi-Kovács István, Nagy Csilla, Juhász Attila, Páldy Anna (2011): „Tradicionális” szenvedély betegség: a mértéktelen alkoholfogyasztás népegészségügyi jelentősége Magyarországon a XXI. században. *Addictologia Hungarica*, 10 (2) 141-172.o.
3. Further F, Frederick P, Rivara MD (2011): Preventing and treating adolescent alcohol use free. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 165 (3) 284.o.
4. Huszka Péter (2012): Az egészségmagatartás néhány elemének vizsgálata a középiskolákban. *Egészségfejlesztés*, 53 (5-6) 14-25.o.
5. Marlon P. Mindt (2011): The Impact peer of Social Network on Adolescent Alcohol Use Initiation. *Academic Pediatrics*, 11 (5) 414-421.o.
6. Pikó Bettina, Brassai László (2005): Szerhasználat és családi tényezők vizsgálata középiskolásoknál. *Addiktológia*, 4 (1) 7-27.o.
7. Pikó Bettina, Balázs Máté Ádám (2012): A szülői nevelési stílus jelentősége a serdülők dohányzása és alkoholfogyasztása szempontjából. *Pszichológia*, 32 (2) 173-187.o.
8. Skultéti Dóra (2005): Társas hatások szerepe a fiatalok egészségkockázati magatartásában. In: Pikó Bettina (szerk.): Ifjúság, káros szenvedélyek és egészség a modern társadalomban. Nemzeti és Drogmegelőzési Intézet, Budapest, L'Harmattan, 104-120.o.
9. Skultéti Dóra, Pikó Bettina (2006): Fiatalkori alkoholfogyasztás: A szocioökonómiai háttér és a szociális hatások szerepe. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 7 (2) 75-94. o.
10. Tóth Ildikó, Gervai Judit (1999): Szülői Bánásmód Kérdőív (H-PBI): A Parental Bonding Instrument (PBI) magyar változata. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 54 (4) 551-566.o.
11. HBSC- Serdülőkori fiatalok egészsége és életmódja 2010 <http://www.ogyei.hu/letoltheto/kiadvanyok/> Elérés ideje: 2014.08.14.
12. The ESPAD Report Full 2011. <http://www.espad.org/> Elérés ideje: 2014.04.20.

A Város Mindenkié

Hajléktalan Nők Egymásért Munkacsoport (HaNEM), a Város Mindenkié szervezet csak nőkből álló csoportja. Célunk az otthonatlan és lakásproblémákkal küzdő nők személyes megerősítése, érdekeik képviselete, és az őket érintő problémák megoldása. Ezért igyekszünk minél több otthonatlan nőt bevonni a csoport munkájába, képzéseket szervezünk tagjaink számára és felhívjuk a nyilvánosság figyelmét a lakásszegénységben élő nők speciális helyzetére és problémáira.

A magyar gyermekvédelmi törvény kifejezetten tiltja, hogy pusztán anyagi (lakhatási) okok miatt emeljenek ki gyerekeket a családjaikból.

Ennek ellenére ez a gyakorlatban mégis nagyon sok esetben megtörténik. olyankor is, amikor valóban pusztán a lakhatási gond a kiemelés indoka és a család a szociális ellátók szerint is szépen neveli a gyereket/gyerekeket.

Szeretnénk több ilyen esetet összegyűjteni és jelezni az ombudsmannak, hogy milyen nagy kiterjedésű a probléma – milyen sok szegénységben élő családot érint. **Ehhez szeretnénk a védőnői hálózat segítségét kérni** – hogy ha tudnak ilyen esetről, akkor értesítsenek bennünket vagy tudassák a családdal, hogy mi foglalkozunk ezzel, és ha szeretnék, keressenek meg bennünket.”

Hasznos kiadvány: **Kisokos Budapesten élő otthonatlan nőknek** – kisokosunk hajléktalan és lakásszegénységben élő nők számára tartalmaz hasznos információkat az alábbi területeken: lakhatás, gyámügyek, egészségügy, családon belüli erőszak, jogsegély.

Szabadon letölthető:

http://avarosmindenkie.blog.hu/2015/05/11/megjelent_kisokos_budapesten_elo_otthonatlan_noknek

Személyes információ kérhető: Dósa Mariann 06-70-509-8510 mariann.dosa@gmail.com